

Briselē, 8.11.2016.
COM(2016) 707 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**Parīzes nolīguma īstenošana: ES virzība uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu
par vismaz 40 %**

**(saskaņā ar 21. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 21. maija Regulā
(ES) Nr. 525/2013 par mehānismu siltumnīcefekta gāzu emisiju pārraudzībai un
ziņošanai un citas informācijas ziņošanai valstu un Savienības līmenī saistībā ar klimata
pārmaiņām un par Lēmuma Nr. 280/2004/EK atcelšanu)
{ SWD(2016) 349 final }**

1.	Vispārējs pārskats.....	4
2.	Darbības dalībvalstu un starptautiskā līmenī, izmantojot finansējumu klimata pārmaiņu jomā.....	8
3.	ES emisiju mazināšana.....	12
4.	Pielāgošanās klimata pārmaiņām	15
5.	Dalība starptautiskās klimata politikas īstenošanā.....	16
6.	Pieredzes apmaiņa.....	17

Attēlu saraksts

1. attēls. Virzība uz stratēģijas “Eiropa 2020” mērķrādītāju sasniegšanu..... 5
2. attēls. IKP (reālā izteiksmē), siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju un tautsaimniecības emisiju intensitātes (attiecība starp emisijām un IKP) izmaiņu indekss (1990 = 100) 6
3. attēls. Aplēstā (2015. gads) un prognozētā (2020. gads) relatīvā starpība starp emisijām un KCL nospraustajiem mērķrādītājiem (% no 2005. bāzes gada emisijām). Negatīvās un pozitīvās vērtības attiecīgi norāda mērķrādītāja pārsniegšanu vai nesasniegšanu. 7
4. attēls. Izsolēs gūto ieņēmumu izlietojums klimata un enerģētikas mērķiem dalībvalstīs pa nozarēm (ES vidējais svērtais rādītājs) 2015. gadā..... 9
5. attēls. *Ex post* novērtējums: ES ETS, atjaunojamo energoresursu, nodokļu un citu rīcībpolitiku ietekme uz sadegšanas procesos emitētajām CO₂ emisijām..... 18

1. VISPĀRĒJS PĀRSKATS

1.1. Parīzes nolīguma ratifikācija

2016. gada 4. oktobrī Eiropas Savienība ratificēja Parīzes nolīgumu par klimata pārmaiņām, tādējādi nodrošinot tā stāšanos spēkā 2016. gada 4. novembrī. 2015. gada 5. oktobrī Eiropas Savienība deponēja savus ratifikācijas instrumentus kopā ar astoņām dalībvalstīm, kuras jau pabeigušas valsts ratifikācijas procedūras, un tās ir Ungārija, Francija, Austrija, Malta, Vācija, Portugāle, Polija un Slovākija. Grieķija un Zviedrija savus ratifikācijas instrumentus deponēja vēlāk, proti, 2016. gada oktobrī. Pārējās dalībvalstis turpinās savas iekšējās ratifikācijas procedūras, lai pēc iespējas drīzāk varētu deponēt savus ratifikācijas instrumentus.

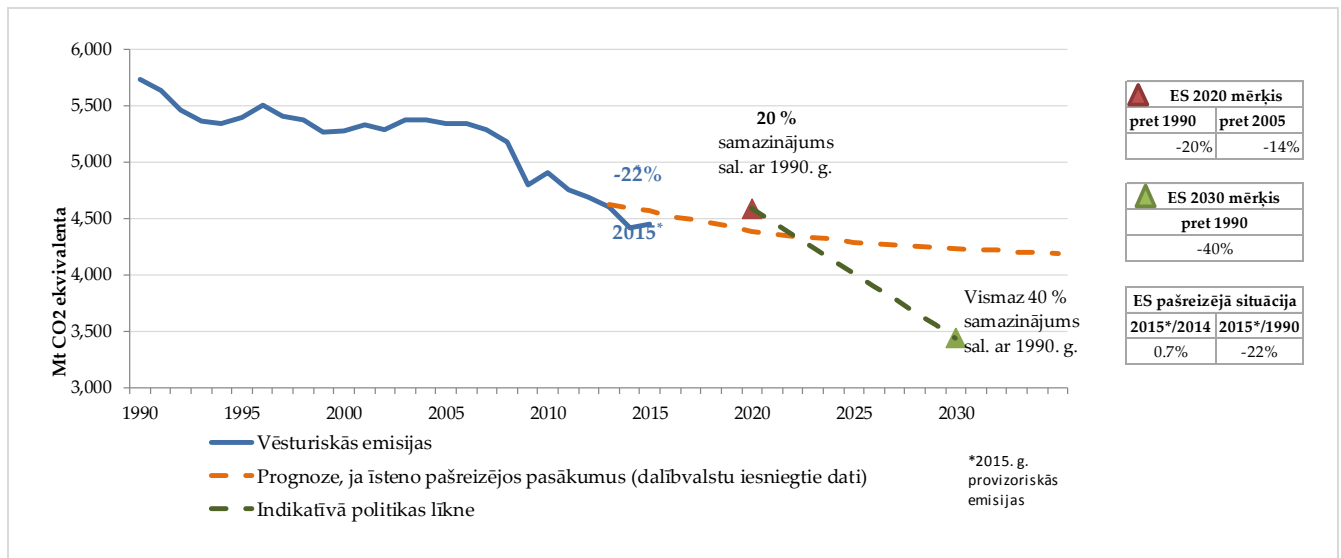
Parīzes nolīgums ir globāls pavērsiens, ar ko tiek stiprināta kolektīva rīcība un paātrināta globālā pārtapšana par mazoglekļa un klimatnoturīgu sabiedrību. Komisija savu Parīzes nolīguma vērtējumu sniedza 2016. gada martā. Pamatojoties uz šo paziņojumu, Eiropas līderi uzsvēra Eiropas Savienības apņemšanos mazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas dalībvalstīs un palielināt atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvaru, kā arī uzlabot energoefektivitāti saskaņā ar 2014. gada oktobrī panākto vienošanos. Tiesību aktu pielāgošana, kas nepieciešama, lai īstenotu ieplānoto, joprojām ir Eiropas Savienības prioritāte.

Parīzes nolīgums aizstās pieeju, ko paredz 1997. gada Kioto protokols, kurā noteiktas saistības laikposmam līdz 2020. gada beigām. Kioto protokola īstenošanas otrais posms kalpo kā tilts pārejai uz globāla klimata pārmaiņu nolīguma īstenošanu pēc 2020. gada. Eiropas Savienība jau ir guvusi panākumus, īstenojot tiesību aktus laikposmam līdz 2020. gadam (Kopīgo centienu lēmums, ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma, Monitoringa mehānisma regula), turklāt Eiropas Savienība un tās dalībvalstis veiksmīgi virzās uz Kioto protokola otrā saistību perioda mērķrādītāja sasniegšanu.

1.2. Virzība uz mērķi līdz 2030. gadam par vismaz 40 % samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas

Kā redzams 1. attēlā, 2015. gadā Eiropas Savienības siltumnīcefekta gāzu emisiju līmenis bija par 22 % zemāks nekā 1990. gadā. Laika gaitā ir arī sarucis Eiropas Savienības emisiju īpatsvars pasaules mērogā. Saskaņā ar jaunākajiem pieejamajiem *EDGAR* datubāzes datiem 2012. gadā šī Eiropas Savienības daļa bija 8,8 %.

1. attēls. Virzība uz stratēģijas “Eiropa 2020” mērķrādītāju sasniegšanu

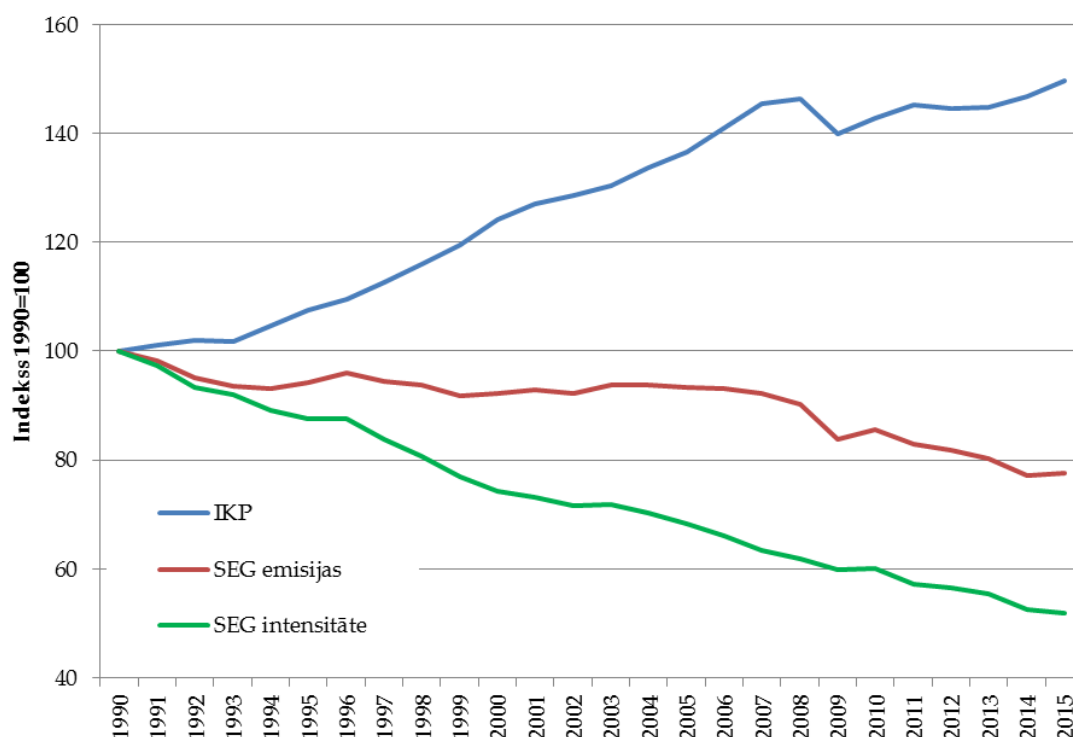

Emisijas nedaudz (par 0,7 %) palielinājās 2015. gadā pēc tam, kad tās bija ievērojami samazinājušās par 4 % 2014. gadā. Lai gan ir plaši atzīts, ka 2015. gads bija līdz šim vissiltākais gads pasaulē, laikapstākļi Eiropā 2015. gadā bija vēsāki nekā 2014. gadā — 2015. gadā apkures grādu dienu skaits pieauga par 4 %. Turklāt 2015. gadā samazinājās arī fosilā kurināmā, jo īpaši propelenta, cena, tādējādi veicinot iepirkuma palielinājumu salīdzinājumā ar 2014. gadu. Tomēr vidējā termiņā līdz ilgtermiņā emisijas turpina samazināties.

Saskaņā ar dalībvalstu provizoriskajiem aprēķiniem, kuru pamatā ir esošie pasākumi, tiek lēsts, ka 2030. gadā Eiropas Savienības kopējo emisiju līmenis būs par 26 % zemāks nekā 1990. gadā. Tiek īstenoti jauni klimata pārmaiņu mazināšanas politikas virzieni, lai sasniegtu Parīzes nolīgumā nosprausto Eiropas Savienības mērķi līdz 2030. gadam par vismaz 40 % samazināt iekšzemes siltumnīcefekta gāzu emisijas salīdzinājumā ar 1990. gadu. Īstenojot šos politikas virzienus, Eiropas Savienības emisijas samazināsies atbilstīgi līknei, kas 1. attēlā iezīmēta ar zaļu krāsu. Attiecīgie leģislatīvie un neleģislatīvie instrumenti ir aprakstīti turpmākajās sadaļās.

Eiropas Savienība turpina veiksmīgi atsaistīt savu ekonomikas izaugsmi no emisijām. Laikposmā no 1990. līdz 2015. gadam Eiropas Savienības kopējais IKP pieauga par 50 %, bet kopējās emisijas (neietverot *LULUCF*, bet ietverot starptautisko aviāciju) samazinājās par 22 %. Eiropas Savienības tautsaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitāte, ko izsaka kā attiecību starp emisijām un IKP, laikposmā no 1990. līdz 2015. gadam samazinājās gandrīz uz pusi.

2. attēls. IKP (reālā izteiksmē), siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju un tautsaimniecības emisiju intensitātes (attiecība starp emisijām un IKP) izmaiņu indekss (1990 = 100)

1.3. Virzība uz 2020. gada mērķrādītāju sasniegšanu

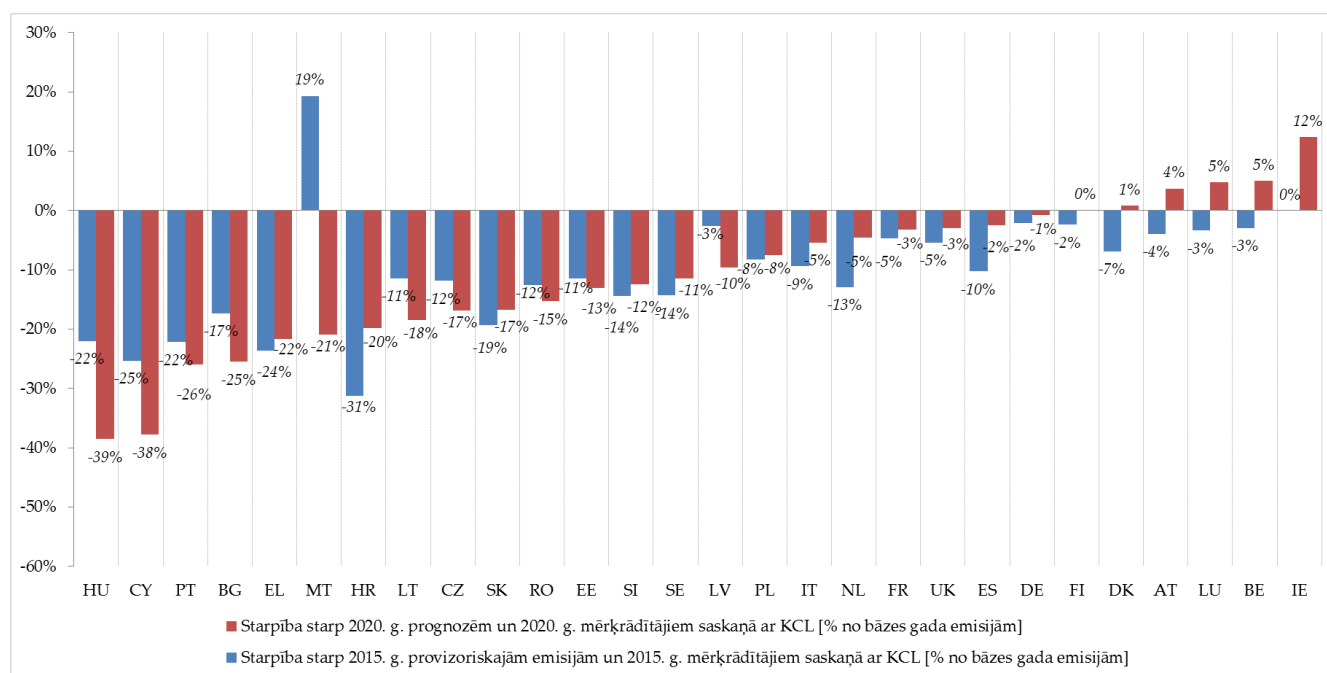
Saskaņā ar dalībvalstu 2015. gadā sniegtajiem provizoriskajiem aprēķiniem, kas balstās uz esošajiem pasākumiem, gaidāms, ka 2020. gadā emisiju līmenis būs par 24 % zemāks nekā 1990. gadā. Eiropas Savienība, pieņemot stratēģiju “Eiropa 2020”, apņēmas līdz 2020. gadam par 20 % samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni. Eiropas Savienība ir ceļā uz šā mērķrādītāja sasniegšanu.

Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ES ETS) ir ES klimata politikas stūrakmens. To galvenokārt piemēro rūpniecības un enerģētikas nozarē. Laikposmā no 2005. līdz 2015. gadam emisijas, kuras iekļautas ES ETS un kuras veido nedaudz mazāk par pusi no ES kopējām emisijām, samazinājās par 24 %. Šajā periodā ES ETS neiekļautās emisijas samazinājās par 12 %. Tiek lēsts, ka 2015. gadā siltumnīcefekta gāzu emisijas no iekārtām, kuras iekļautas ES ETS, samazinājās par nedaudz mazāk nekā 0,4 %. Tas apstiprina samazināšanās tendenci pēdējo piecu gadu laikā. Turklāt atlikšanas rezultātā ievērojami samazinājās sistēmā kopš 2009. gada uzkrāto kvotu daudzums, kas šobrīd veido aptuveni 1,78 miljardus kvotu. Tādējādi kvotu pārpalikums patlaban ir sasniedzis zemāko punktu pašreizējā tirdzniecības periodā, kas aizsākās 2013. gadā. 2014. gadā tika atlikta 400 miljonu kvotu izsolīšana, savukārt 2015. gadā tika atlikta 300 miljonu kvotu izsolīšana un 2016. gadā — 200 miljonu kvotu izsolīšana. Šīs kvotas tiks ieskaitītas tirgus stabilitātes rezervē (TSR), kas sāks darbību 2019. gada janvārī un tiks izmantota, lai risinātu jautājumu par pašreizējo kvotu pārpalikumu. Šā gada laikā tiks publicēts oglekļa tirgus darbības ziņojums.

Saskaņā ar Kopīgo centienu lēmumu (KCL) laikposmā no 2013. līdz 2020. gadam nozarēs, kuras nav iekļautas ES ETS, piemēram, ēku sektorā, transporta sektorā, atkritumu apsaimniekošanas sektorā un

lauksaimniecībā, dalībvalstīm jāsasniedz saistoši ikgadēji siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītāji. Saskaņā ar 2013. un 2014. gada pārskatu un 2015. gada provizorisko pārskatu (sk. 2. attēlu) trīs gadu periodam (2013.–2015. g.) nospraustos mērķrādītājus ir sasniegušas 27 dalībvalstis. Vienīgi Maltas emisijas ir pārsniegušas katram no šiem trijiem gadiem nosprausto mērķrādītāju. Tas nozīmē, ka Maltas emisijas ir augstākas, nekā sākotnēji aplēsts valsts prognozēs. Tādēļ tai jāizmanto Kopīgo centienu lēmumā paredzētie elastīguma noteikumi (piemēram, iepērkot vienības no citām dalībvalstīm) un, iespējams, jāpārskata savas prognozes 2020. gadam, pamatojoties uz jaunākajiem datiem par emisijām.

3. attēls. Aplēstā (2015. gads) un prognozētā (2020. gads) relatīvā starpība starp emisijām un KCL nospraustajiem mērķrādītājiem (% no 2005. bāzes gada emisijām). Negatīvās un pozitīvās vērtības attiecīgi norāda mērķrādītāja pārsniegšanu vai nesasniedzšanu.

Turklāt saskaņā ar valstu prognozēm, kuru pamatā ir jau īstenotā politika, sagaidāms, ka 2020. gadā KCL mērķrādītājus sasniegs lielākā daļa dalībvalstu. Kā norādīts dalībvalstu prognozēs, dažām dalībvalstīm vēl ir jāīsteno papildu pasākumi vai jāizmanto elastīguma pasākumi 2020. gadā.

- Gaidāms, ka Īrijā emisijas saglabāsies nemainīgas līdz 2020. gadam, taču tiek prognozēts, ka šajā laikposmā ievērojami palielināsies transporta sektora emisijas. ES līderi 2016. gada jūnijā Eiropas pusgada (makroekonomikas, budžeta un struktūrpolitikas ikgadējais koordinēšanas cikls ES) ietvaros ieteica Īrijai turpināt mazināt emisijas, palielinot investīcijas sabiedriskā transporta jomā.
- Saskaņā ar jaunākajām valsts prognozēm Luksemburgas emisijas līdz 2020. gadam valsts mērķrādītāju pārsniegs par 5 %.
- Sagaidāms, ka arī Beļģija 2020. gada mērķrādītāju pārsniegs par 5 %. Emisiju samazinājumu varētu veicināt papildu investīcijas transporta infrastruktūrā un enerģijas ražošanas jaudās. Piesārņojumu, sastrēgumus un siltumnīcefekta gāzu emisijas veicina labvēlīgie nosacījumi, ko joprojām piemēro uzņēmumu transportlīdzekļiem.

- Saskaņā ar Austrijas, Dānijas un Somijas prognozēm pastāv iespēja, ka arī šis valsts nerasnēgs savus 2020. gada emisiju samazinājuma mērķrādītājus, taču starpība būs mazāka par 5 %. Tomēr, ja tiks īstenoti plānotie papildu pasākumi, Austrija un Somija savus mērķrādītājus varētu sasniegt.

1.4. Sekmes Kioto pirmā saistību perioda mērķrādītāja sasniegšanā un virzība uz otrā saistību perioda mērķrādītāja sasniegšanu

Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*) Pušu konference 2016. gada 2. augustā publicēja Kioto protokola pušu galīgos ziņojumus par pirmo saistību periodu (2008.–2012. g.). 26 dalībvalstis un Eiropas Savienība kā puse uzņēmās saistības attiecībā uz šo periodu. Pirmajā saistību periodā Eiropas Savienības emisijas bija 23,5 Gt CO₂ ekv. attiecībā pret kumulatīvo mērķrādītāju 26,7 Gt CO₂ ekv. Tādējādi šis mērķrādītājs tika sasniegts un pārpildīts par 12 % — plašāks skaidrojums sniegts dienestu darba dokumenta 7. tabulā.

Lai nodrošinātu saistību izpildi, Eiropas Savienība pavisam izlietoja 21,8 miljardus noteiktā daudzuma vienību (*AAU*), 818 miljonus sertificētu emisijas samazināšanas vienību (*CER*), 1,6 miljonus pagaidu *CER*, 508 miljonus emisijas samazināšanas vienību (*ERU*) un 390 miljonus emisijas piesaistes vienību (*RMU*). Eiropas Savienība pārnēsa 4 miljardus *AAU*, 1,5 miljardus *CER* un 1,7 miljardus *ERU*. Pārnēstās vienības var izmantot saistību izpildei otrajā saistību periodā, ievērojot noteikumus, kas paredzēti Kioto protokola Dohas grozījumā. Taču pārnēstās *AAU* nevar izmantot Eiropas Savienības klimata un enerģētikas tiesību aktos nosprausto mērķrādītāju sasniegšanai, savukārt *CER* un *ERU* izmantošanai ir noteikti kvalitatīvi un kvantitatīvi ierobežojumi.

Otrajā saistību periodā (2013.–2020. g.) visas 28 dalībvalstis kopīgi apņēmas sasniegt Eiropas Savienības mēroga mērķrādītāju. Saskaņā ar dalībvalstu prognozēm Eiropas Savienība un tās 28 dalībvalstis šo mērķrādītāju pārsniegs.

2. DARBĪBAS DALĪBVALSTU UN STARPTAUTISKĀ LĪMENĪ, IZMANTOJOT FINANSĒJUMU KLIMATA PĀRMAIŅU JOMĀ

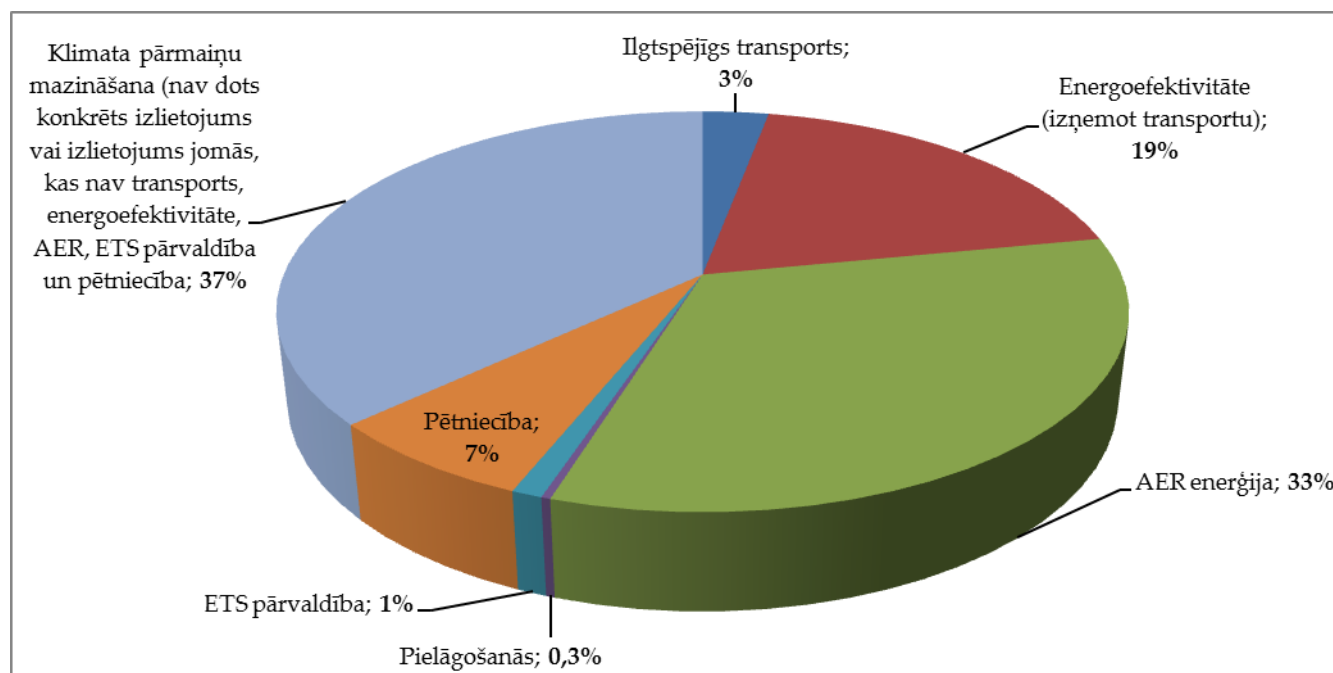
2.1. ES ETS kvotu izsolēs gūto ieņēmumu mobilizēšana

Izsolēs gūto ieņēmumu izlietojums dalībvalstīs

Dalībvalstis 2015. gadā ETS kvotu izsolēs guva ieņēmumus 4,9 miljardu euro apmērā — 98 % ieņēmumu tika iegūti no stacionārām iekārtām, savukārt 2 % — no aviācijas. Saskaņā ar Komisijai sniegto informāciju dalībvalstis ar klimatu saistītiem mērķiem izlietoja vai plānoja izlietot 77 % no šiem ieņēmumiem.

Kā redzams 4. attēlā, šie ieņēmumi izlietoti atbilstoši dalībvalstu prioritātēm. Piemēram, Ungārija nesen pieņēma lēmumu daļu no šiem ieņēmumiem investēt e-mobilitātes jomā. Francija un Čehijas Republika lielāko daļu ieņēmumu izlietoja energoefektivitātes pasākumiem. Spānijas prioritāte joprojām ir atjaunojamo energoresursu enerģijas attīstīšana. Plašāka informācija par izsolēs gūto ieņēmumu izlietojumu būs pieejama nākamajā Enerģētikas savienības stāvokļa apskatā.

4. attēls. Izsolēs gūto ieņēmumu izlietojums klimata un enerģētikas mērķiem dalībvalstīs pa nozarēm (ES vidējais svērtais rādītājs) 2015. gadā

Programma NER300

Programma *NER300* ir viena no pasaules lielākajām finansēšanas programmām inovatīviem mazoglekļa enerģijas demonstrējumu projektiem, ko finansē, izsolot 300 miljonus ETS kvotu. Īstenojot šo programmu, 19 dalībvalstīs tika izvēlēti 37 atjaunojamo energoresursu enerģijas projekti un viens oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas projekts, lai piešķirtu finansējumu to īstenošanai. Trīs no šiem projektiem jau tiek īstenoti un nodrošina nepiesārņojošas enerģijas ražošanu. Programmas *NER300* kopējais finansējums ir 2,1 miljards euro, un tiek sagaidīts, ka tas palīdzēs piesaistīt privātās investīcijas vēl 2,7 miljardu euro apmērā.

2.2. Klimata politikas integrēšana Eiropas Savienības budžetā

Gaidāms, ka 2014.–2020. gada periodā vidēji vismaz 20 % no Eiropas Savienības budžeta būs ar klimatu saistīti izdevumi. Tiek lēsts, ka šī summa būs aptuveni 200 miljardi euro. Katram instrumentam ir sava specifika.

- Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI fondi) veido vairāk nekā 43 % no Eiropas Savienības budžeta. Devumu klimata politikas finansēšanā nodrošina 28 partnerības nolīgumi un vairāk nekā 530 īpašas fondu programmas. Ir izveidota kopīga metodika, lai noteiktu atbalsta līmeni mērķu sasniegšanai klimata pārmaiņu jomā. Vairāk nekā 115 miljardi euro (aptuveni 25 % no kopējā fondu finansējuma) tiks atvēlēti, lai atbalstītu rīcību klimata politikas jomā.
- Kopējā lauksaimniecības politika (KLP): Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondam (ELGF) un Eiropas Lauksaimniecības fondam lauku attīstībai (ELFLA) kopā atvēlēti 39 % no Eiropas Savienības budžeta. Kopš 1990. gada ar lauksaimniecību saistītās emisijas, kas nav CO₂, Eiropas Savienībā ir samazinājušās par 24 %. Atbalsts klimatu saudzējošai lauksaimniecībai, īstenojot KLP, ir veicinājis šo atsaisti. Piemēram, KLP lauku attīstības politika atbalsta

saimniecību modernizāciju, lai mazinātu energopatēriņu, ražotu atjaunojamo energoresursu enerģiju, uzlabotu resursu izmantošanas efektivitāti un tādējādi samazinātu emisijas. Tiek lēsts, ka 2015. gadā finansējums 13,6 miljardu euro apmērā no KLP budžeta bija saistīts ar klimatu.

- Pētniecības un inovācijas pamatprogramma “Apvārsnis 2020”: šai Eiropas Savienības finansēšanas programmai pētniecības jomā 2014.–2020. gada periodā atvēlēti 79 miljardi euro (7 % no Eiropas Savienības kopējā budžeta). Sagaidāms, ka vismaz 35 % no šā finansējuma tiks investēti ar klimatu saistītu projektu īstenošanā. Jaunākie dati rāda, ka šis 35 % mērķrādītājs tiks gandrīz sasniegts attiecībā uz pētījumiem, kas vērsti uz sabiedrības problēmu risināšanu (proti, enerģētika, transports vai pārtika). Savukārt pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” augšupējo komponentu (proti, tematiskie uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus) gadījumā mērķrādītāja sasniegšana nenotiek tik raiti. Tādēļ, lai sasniegtu 35 % integrēšanas mērķrādītāju, būs vajadzīgs plašāks vēriens un korektīvi pasākumi.

Rūpniecības nozares pārstāvji un Eiropas iestādes ir arī izveidojuši vairākas publiskā un privātā sektora partnerības (PPP), piemēram, “Efektīva resursu izmantošana un energoefektivitāte pārstrādes nozarē”, lai uzlabotu resursefektivitāti un mazinātu CO₂ emisijas rūpniecībā un ēku sektorā. Nesen veikta analīze rāda, ka šīs PPP nodrošina ievērojamu energopatēriņa un CO₂ emisiju samazinājumu.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Pušu konferences 21. sesijas (COP 21) rezultāti, kā arī Parīzes nolīguma novatoriskā dimensija palīdz novērst nepilnības turpmākajās darba programmās, kuras aptver laikposmu no 2018. līdz 2020. gadam. Turklāt integrētais energotehnoloģiju stratēģiskais plāns (SET plāns) ir pirmais pētniecības un inovācijas konkrētais rezultāts Enerģētikas savienības kontekstā, kas sniedz jaunu stimulu mazoglekļa tehnoloģiju attīstīšanai un izmantošanai, nodrošinot darba labāku koordinēšanu un prioritāšu noteikšanu. Šajā plānā uzsvars likts uz desmit galvenajiem rīcības virzieniem, kuros jāstrādā, lai īstenotu Enerģētikas savienības pētniecības un inovācijas prioritātes, pamatojoties uz enerģētikas sistēmas vajadzību novērtējumu, to nozīmi enerģētikas sistēmas pārkārtošanā un izaugsmes un darbavietu radīšanas potenciālu Eiropas Savienībā. Minētie darbības virzieni vērsti uz visu inovācijas ķēdi — no fundamentālās pētniecības līdz ieviešanai tirgū, aptverot gan finansēšanas aspektu, gan arī tiesisko regulējumu. Plānā arī piedāvāts jauns finanšu produkts, proti, enerģētikas nozares demonstrācijas projektu instruments (*Energy Demo Projects facility*), kas izveidots sadarbībā ar Eiropas Investīciju banku (EIB), lai atbalstītu unikālus liela mēroga komerciālus demonstrācijas projektus.

- Eiropas Stratēģisko investīciju fonds (ESIF) ir 16 miljardu euro vērtā garantija no Eiropas Savienības budžeta, ko papildina piešķirums 5 miljardu euro apmērā no EIB pašu resursiem. Šis fonds atbalsta stratēģiskās investīcijas būtiskākajās jomās, piemēram, infrastruktūrā, izglītībā, pētniecībā, inovācijā un riska finansējuma piešķiršanā mazajiem uzņēmumiem. Šis fonds var piesaistīt finansējumu 315 miljardu euro apmērā. ESIF jau ir finansējis atjaunojamo energoresursu enerģijas demonstrācijas projektus, tostarp ar atjaunojamajiem energoresursiem saistītus projektus transporta un rūpniecības nozarē, kā arī enerģijas uzglabāšanas projektus. 2016. gada 16. septembrī Komisija ierosināja paplašināt fonda darbības jomu, lai 2018.–

2020. gada periodā pievērstos inovatīviem mazoglekļa projektiem. Minētajā priekšlikumā ir nostiprināts koncepts “papildināmība”, lai nodrošinātu, ka izvēlēti tiek tikai tie projekti, kuri netiktu īstenoti bez ESIF atbalsta. Ņemot vērā to nozīmi vienotajā tirgū, pārrobežu infrastruktūras projekti, tostarp pakalpojumi, ir konkrēti norādīti kā tādi, kas nodrošina papildināmību. Priekšlikumam līdz 2020. gadam vajadzētu nodrošināt investīcijas kopumā vismaz pustriljonu euro vērtībā. Komisija aicināja likumdevējus izskatīt šo priekšlikumu kā prioritāru jautājumu.

- Programmas *LIFE* klimata pasākumu apakšprogramma 2015. gadā ar darbības dotāciju un finanšu instrumentu palīdzību veicināja klimata politikas un tiesību aktu īstenošanu un pilnveidi. Saskaņā ar šo apakšprogrammu Komisija piešķīra 56 miljonus euro 40 projektiem ar Eiropas pievienoto vērtību tādās jomās kā klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās pārmaiņām vai pārvaldība un informācijas sniegšana. Aptuveni 30 nevalstiskās organizācijas, kuras darbojas galvenokārt vides un klimata pasākumu jomā, darbības dotāciju formā saņēma finansējumu 10 miljonu euro apmērā. Arī abu finanšu instrumentu sakarā ir bijusi virzība uz priekšu. Ir apstiprinātas trīs Energoefektivitātes privātā finansējuma instrumenta (*PF4EE*) darbības (Spānija, Francija un Čehijas Republika). Dabas kapitāla finansēšanas mehānisma (*NCFE*) ietvaros tika veiktas divu darbību (kuras, iespējams, tiks apstiprinātas 2016. gada rudenī) uzticamības pārbaudes.
- Ārējās darbības instrumenti: lai uzraudzītu Parīzes nolīguma īstenošanu un palīdzētu jaunattīstības valstīm un kaimiņvalstīm īstenot to rīcībasplānus klimata politikas jomā, Eiropas Savienības palīdzības budžetā ir integrēts arī klimata jautājums.

2.3. Atbalsts jaunattīstības valstīm

Pēc Parīzes nolīguma noslēgšanas ir ļoti svarīgi atbalstīt jaunattīstības valstis, lai tās varētu sniegt nacionāli noteikto devumu (NND) un lai notiktu pāreja uz mazemisiju ekonomiku.

2009. gadā Kopenhāgenas konferences par klimata pārmaiņām laikā attīstītās valstis uzņēmās ilgtermiņa saistības, proti, sākot ar 2020. gadu, kopīgi mobilizēt 100 miljardus ASV dolāru gadā, lai īstenotu jēgpilnus klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumus un nodrošinātu īstenošanas pārredzamību. Šis finansējums tiks piesaistīts no dažādiem avotiem, tostarp publiskā un privātā sektora, divpusējiem un daudzpusējiem līdzekļu devējiem, kā arī alternatīviem finansējuma avotiem. 2015. gada Parīzes konferences par klimata pārmaiņām laikā attīstītās valstis vienojās saistības kopīgi mobilizēt finansējumu pildīt līdz 2025. gadam un noteikt jaunu kopīgu kvantitatīvu mērķi, kas būtu ne mazāks par 100 miljardiem ASV dolāru gadā.

Apmēšanās mobilizēt 100 miljardus ASV dolāru ir palīdzējusi ievērojami palielināt finansējumu klimata jomā attīstības sadarbības kontekstā, kā arī ar daudzpusēju banku un attīstības banku finansējuma palīdzību. Eiropas Savienība un tās dalībvalstis ir lielākie oficiālās attīstības palīdzības sniedzēji jaunattīstības valstīm — 2014. gadā piešķirti 68 miljardi euro. 2015. gadā ES, EIB un dalībvalstis klimata pārmaiņu pasākumu atbalstam jaunattīstības valstīm sniedza finansiālo palīdzību 17,6 miljardu euro apmērā.

3. ES EMISIJU MAZINĀŠANA

ES līderi 2014. gada oktobrī panāca vienošanos par Eiropas Savienības klimata un enerģētikas politikas satvara laikposmam līdz 2030. gadam galvenajiem pamatprincipiem. Eiropas Savienība noteica visai tautsaimniecībai saistošu mērķrādītāju — līdz 2030. gadam panākt emisiju samazinājumu par vismaz 40 % salīdzinājumā ar 1990. gadu. Šī apņemšanās saskan ar pieeju izmaksefektīvā veidā sasniegt Eiropas Savienības ilgtermiņa mērķi klimata jomā un kļuva par pamatu Eiropas Savienības starptautiskajām saistībām Parīzes nolīgumā par klimata pārmaiņām, un visas dalībvalstis šo apņemšanos īsteno kolektīvi.

Lai sāktu īstenošanu, Komisija 2015. gada jūlijā iesniedza Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas reformas priekšlikumu (sk. 3.1. sadaļu). 2016. gada jūlijā Komisija iepazīstināja ar pasākumiem, kuri vērsti uz pārējām tautsaimniecības galvenajām nozarēm, kas palīdzēs risināt klimata jautājumus; šīs nozares ir ēku sektors, transports, atkritumu sektors, lauksaimniecība, kā arī zemes izmantošana un mežsaimniecība (sk. 3.2. sadaļu).

Komisija arī īsteno iniciatīvas, kuras paredzētas saistībā ar Pamatstratēģiju spēcīgai Enerģētikas savienībai ar tālredzīgu klimata pārmaiņu politiku, lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar atjaunojamo energoresursu enerģiju, energoefektivitāti, transportu un pētniecību un attīstību, kā arī lai pilnveidotu Enerģētikas savienības pārvaldību.

3.1. ES ETS pārskatīšana — 4. posms (2021.–2030. gads)

Komisijas 2015. gada jūlija leģislatīvais priekšlikums par ES ETS pārskatīšanu, proti, 4. posmu, patlaban tiek izskatīts Padomē un Eiropas Parlamentā. Priekšlikuma mērķis ir līdz 2030. gadam panākt ES ETS emisiju samazinājumu par 43 % salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni.

3.2. Kopīgo centienu regulas priekšlikums un leģislatīvi priekšlikumi par zemes izmantošanu 2021.–2030. gadā

ES līderi 2014. gada oktobrī nāca klajā ar politisku apņemšanos līdz 2030. gadam tautsaimniecības nozarēs, uz kurām neattiecas ES ETS, samazināt emisijas par 30 % salīdzinājumā ar 2005. gadu. Viņi arī vienojās, ka visām nozarēm, tostarp zemes izmantošanas sektoram, būtu jāpalīdz izpildīt ES saistības saskaņā ar Parīzes nolīgumu par klimata pārmaiņām.

Spēkā esošais Kopīgo centienu lēmums, kurā dalībvalstīm nosprausti saistoši ikgadēji siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītāji nozarēs, uz kurām neattiecas ETS, izņemot zemes izmantošanas sektoru, ir piemērojams tikai 2013.–2020. gada periodā. 2016. gada 20. jūlijā Komisija, reaģējot uz 2014. gadā izteikto politisko apņemšanos, piedāvāja pasākumu paketi 2021.–2030. gada periodam, lai paātrinātu visu Eiropas tautsaimniecības nozaru pāreju uz zemām oglekļa emisijām. Pirmajā leģislatīvajā priekšlikumā dalībvalstīm nosprausti saistoši ikgadēji siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītāji 2021.–2030. gadam nozarēs, uz kurām neattiecas ES ETS, tostarp ēku sektorā, lauksaimniecībā, atkritumu apsaimniekošanas un transporta nozarē, kā arī atsevišķos rūpniecības sektoros.

Nacionālie emisiju samazināšanas mērķrādītāji noteikti pēc taisnīguma, solidaritātes, izmaksefektivitātes un vidiskās integritātes principa. Priekšlikumā ir ņemtas vērā dalībvalstu atšķirīgās iespējas rīkoties, diferencējot mērķrādītājus pēc IKP uz vienu iedzīvotāju. Tādējādi tiek nodrošināts taisnīgums, jo dalībvalstis ar augstākiem ienākumiem uzņemas vērēnīgākus mērķus nekā dalībvalstis

ar zemākiem ienākumiem. 2030. gadam nospraustie mērķrādītāji variē no 0 % līdz -40 % salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni.

ES līderi arī atzina, ka tādas pieejas īstenošana, kuras pamatā ir vienīgi relatīvais IKP uz vienu iedzīvotāju, dažām dalībvalstīm ar augstiem ienākumiem radītu salīdzinoši augstas saistību izpildes izmaksas. Tāpēc turīgo dalībvalstu mērķrādītāji priekšlikumā ir koriģēti, lai ņemtu vērā izmaksefektivitātes aspektu. Ir ierosināti arī divi stingri ierobežoti elastīguma mehānismi, proti, atbilstīgās dalībvalstis var piekļūt kvotām no ES ETS un visām dalībvalstīm ir atļauts izmantot pastiprinātu rīcību zemes izmantošanas sektoros, lai sasniegtu savus saistošos mērķrādītājus.

Otrais leģislatīvais priekšlikums attiecas uz CO₂ emisijām un piesaistījumiem no lauksaimniecības zemes izmantošanas un mežsaimniecības (*LULUCF*) un nosaka saistošus pienākumus katrai dalībvalstij, kā arī uzskaites noteikumus, lai varētu kontrolēt izpildi. Priekšlikums prasa, lai katra dalībvalsts ar attiecīgiem pasākumiem nozarē nodrošina, ka uzskaitītās siltumnīcefekta gāzu emisijas no zemes izmantošanas tiek pilnībā kompensētas, līdzvērtīgā apjomā piesaistot atmosfērā esošo CO₂. Piemēram, ja dalībvalsts izcērt savus mežus (atmežošana), tai jākompensē šādas darbības rezultātā radušās emisijas, stādot jaunus mežus (apmežošana), uzlabojot esošo mežu, aramzemes un ganību ilgtspējīgu apsaimniekošanu vai arī panākot vēl lielāku emisiju samazinājumu kopīgo centienu nozarēs.

Komisijas priekšlikuma pamatā ir rūpīgi izsvērts līdzsvars starp lielāku skaitu stimulu oglekļa uztveršanai augsnē un mežos un vajadzību saglabāt ES klimata satvara vidisko integritāti, lai stimulētu emisiju samazināšanu ēku sektorā, kā arī transporta un lauksaimniecības nozarē. Priekšlikums arī paredz iespēju dalībvalstīm tirgoties ar *LULUCF* kredītiem.

Zemes izmantošana un mežsaimniecība ietver augsnes, koku, augu, biomasas un koksnes izmantošanu, un šīm nozarēm piemīt unikāla spēja veicināt klimata politikas sekmīgu īstenošanu. Tas tā ir tādēļ, ka šīs nozares ne tikai emitē siltumnīcefekta gāzes, bet var arī piesaistīt CO₂ no atmosfēras.

3.3. Autotransporta nozare

2016. gada jūlijā Komisija pieņēma Eiropas mazemisiju mobilitātes stratēģiju kā daļu no pasākumu paketes, ko īsteno, lai paātrinātu pāreju uz mazoglekļa ekonomiku Eiropā. Transports rada gandrīz vienu ceturto daļu siltumnīcefekta gāzu emisiju Eiropā un ir galvenais gaisa piesārņojuma avots pilsētās.

Stratēģijā noteikts skaidrs mērķis, proti, līdz gadsimta vidum transporta radīto siltumnīcefekta gāzu emisiju līmenim jābūt vismaz par 60 % zemākam nekā 1990. gadā, un ir jāuzņem kurss uz nulles emisiju. Ir nekavējoties krasi jāsamazina transporta radītās gaisu piesārņojošo vielu emisijas, kas ir kaitīgas cilvēku veselībai. Šo problēmu risināšana sniegs iespējas modernizēt Eiropas tautsaimniecību un stiprināt tās iekšējo tirgu.

Stratēģijā izklāstītas darbības, ko Komisija plāno īstenot turpmākajos gados, īpašu vērību pievēršot autotransportam, kas rada vairāk nekā 70 % no transporta nozares emisijām un ir nozīmīgs gaisa piesārņojuma avots. Šīs darbības pievēršas trim galvenajām jomām: i) efektīvāka transporta sistēma, ii) mazemisiju alternatīvā enerģija transportam un iii) mazemisiju un nulles emisiju transportlīdzekļi. Šo pāreju virzīs arī horizontālie veicinātāji, piemēram, Enerģētikas savienības stratēģija, pētniecība un inovācija, rūpniecības un investīciju politika, digitālā vienotā tirgus stratēģijas un prasmju programma.

3.4. Eiropas Savienības kuģniecības monitoringa, ziņošanas un verifikācijas (MZV) sistēma

Eiropas Savienība atbalsta globālu pieeju starptautiskās kuģniecības radīto emisiju samazināšanai; šīs emisijas ir nozīmīgs emisiju avots, un to apjoms pieaug. 2015. gada aprīlī tika pieņemta regula, ar ko izveido Eiropas Savienības mēroga MZV sistēmu kuģniecības nozarē, un tas ir pirmais solis, lai īstenotu Eiropas Savienības stratēģiju nolūkā samazināt emisijas šajā nozarē. Saskaņā ar šo regulu lielle kuģi ar bruto tonnāžu virs 5000 t, kuri izmanto Eiropas Savienības ostas, sākot ar 2018. gada 1. janvāri veiks monitoringu un vēlāk ziņos savas verificētās ikgadējās CO₂ emisijas un citus ar enerģiju saistītos datus.

Eiropas Savienības kuģniecības emisiju MZV sistēma ir izveidota, lai palīdzētu veidot starptautisku sistēmu kuģniecības nozarē. Diskusijas par šo jautājumu patlaban notiek Starptautiskajā Jūrniecības organizācijā. ES kuģniecības MZV sistēma sniegs arī jaunas iespējas vienoties par esošo kuģu efektivitātes standartiem. ES tiesību aktos par MZV noteikts, ka pēc globālās sistēmas pieņemšanas Komisija veiks tās novērtējumu, lai vajadzības gadījumā tai pieskaņotu Eiropas Savienības sistēmu.

3.5. Oglekļa uztveršana un uzglabāšana

Komisijai iesniegtajos ziņojumos par Direktīvas par oglekļa dioksīda uztveršanu un uzglabāšanu īstenošanu dalībvalstis ir norādījušas, ka, neskatoties uz to, ka nav sniegts pozitīvs novērtējums par turpmākās pielāgošanas oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas vajadzībām tehnisko un ekonomisko iespējamību, jaunuzceltās elektrostacijas kopumā atbilst standartiem, kuri ir augstāki par tiesiskajās prasības noteiktajiem, un rezervē zemi iespējamai turpmākai pielāgošanai oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas vajadzībām, ja apstākļi nākotnē mainītos. Plašāka informācija tiks sniegta Komisijas otrajā ziņojumā par Direktīvas par oglekļa dioksīda ģeoloģisko uzglabāšanu īstenošanu, ko paredzēts publicēt šā gada laikā. Ziņojumā tiks sniegts arī pārskats par jaunākajām tendencēm saistībā ar uzglabāšanas vietu sagatavošanu, izpēti un atļaujām, lielu elektrostaciju darbības licencēm, par dalībvalstu plāniem attiecībā uz uzglabāšanas un CO₂ transportēšanas infrastruktūras attīstību, kā arī par pētniecības projektiem, kuri ir saistīti ar direktīvu.

3.6. Fluorētas siltumnīcefekta gāzes

Jaunā ES regula par fluorētu siltumnīcefekta gāzu kontroli ir piemērojama no 2015. gada 1. janvāra. Tā nostiprina esošos pasākumus (proti, gāzu ierobežošana, konstatējot noplūdes, iekārtu uzstādīšana, ko veic apmācīts personāls, izlietoto gāzu rekuperācija u. c.) un paredz pakāpenisku atteikšanos no fluorogļūdeņražiem (HFC), kas palīdzēs līdz 2030. gadam kopējās Eiropas Savienības emisijas no fluorētām siltumnīcefekta gāzēm samazināt par divām trešdaļām salīdzinājumā ar 2014. gada līmeni. Kvotas, kas vajadzīgas, lai Eiropas Savienības tirgū likumīgi laistu fluorogļūdeņražus, 2016. gadā tika samazinātas līdz 93 % no 2015. gada līmeņa. Regula par fluorētām siltumnīcefekta gāzēm arī aizliedz šīs gāzes laist tirgū atsevišķos gadījumos, kad ir pieejamas alternatīvas. Piemēram, 2016. gada 1. janvārī stājās spēkā aizliegums izmantot ugunsdzēsības iekārtas, kurās izmanto HFC-23.

3.7. Pārvaldība

Enerģētikas savienības pamatstratēģija, ko ES valstu vadītāji pieņēma 2015. gada februārī, nodrošinās Eiropai drošu, cenas ziņā pieejamu un klimatam draudzīgu enerģiju. Lai to īstenotu, būs vajadzīgas apjomīgas investīcijas enerģijas ražošanā, tīklos un energoefektivitātes uzlabošanā — tiek lēsts, ka investīciju apjoms turpmākajā desmitgadē varētu būt aptuveni 200 miljardi euro gadā. Šīs stratēģijas

mērķus varēs sasniegt vienīgi tad, ja nacionālās rīcībpolitikas būs saskaņota ar citu dalībvalstu rīcībpolitikām un papildinās Eiropas Savienības tiesību aktus enerģētikas un klimata jomā.

Nemot to vērā, ES līderi vienojās Eiropas Savienības līmenī izveidot uzticamu un pārredzamu pārvaldības sistēmu, kas neradīs nevajadzīgu administratīvo slogu. Tika noteikts arī, ka šādā pārvaldības sistēmā tiks integrēta stratēģiskā plānošana un ziņošana par klimata un enerģētikas rīcībpolitiku īstenošanu. Komisija līdz 2016. gada beigām nāks klajā ar priekšlikumu par esošo plānošanas, ziņošanas un monitoringa pienākumu racionalizāciju, kā arī par Enerģētikas savienības pārvaldības procesu. Tiek plānots, ka no 2021. gada ziņojums par Parīzes nolīguma īstenošanu būs daļa no regulārā Komisijas uzraudzības ziņojuma saskaņā ar gaidāmo priekšlikumu regulai par Enerģētikas savienības pārvaldību.

3.8. Oglekļa tirgus iniciatīvas un iniciatīva “Partnerība gatavībai tirgum”

Eiropas Savienība turpina atbalstīt tirgū balstītu instrumentu, piemēram, ETS, ieviešanu, jo tie ir būtiski rīki, ar ko var palīdzēt izmaksefektīvā veidā samazināt iekšzemes emisijas. To panāk, sniedzot divpusēju tehnisko atbalstu un veicot informācijas apmaiņu, galvenokārt Ķīnā un Dienvidkorejā, kā arī īstenojot daudzpusējas iniciatīvas, ko realizē Pasaules Banka, piemēram, iniciatīvu “Partnerība gatavībai tirgum”, kuras galvenais līdzekļu devējs ir Eiropas Savienība. Šogad tika paplašināts divpusējais atbalsts Ķīnai, kā arī notika finansējuma pārorientācija iniciatīvas “Partnerība gatavībai tirgum” ietvaros, sniedzot atbalstu oglekļa cenu noteikšanas politikas godīgai analīzei, lai veicinātu Parīzes nolīgumā paredzēto saistību izpildi. Uzsvars uz iekšzemes pasākumiem joprojām ir iesaistīšanās starptautiskajos tirgos galvenais mērķis.

4. PIELĀGOŠANĀS KLIMATA PĀRMAIŅĀM

Eiropas Savienības 2013. gada Stratēģijas par pielāgošanos klimata pārmaiņām mērķis ir sagatavot Eiropas Savienību klimata pārmaiņu pašreizējai un turpmākajai ietekmei. Stratēģija veicina pielāgošanās pasākumu īstenošanu Eiropas Savienībā, nodrošinot, ka pielāgošanās tiek integrēta visās attiecīgajās Eiropas Savienības rīcībpolitikās, un veicinot labāku koordināciju, saskaņotību un dalīšanos informācijā starp dalībvalstīm. Komisija sniegs ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par pielāgošanas stratēģijas īstenošanu, kā arī veiks īstenošanas novērtējumu.

Galvenās tendences ir izklāstītas turpmāk tekstā.

- Daudzas dalībvalstis ir pievērsušās pielāgošanās plānošanai un nosaka riskus un to, cik neaizsargātas tās ir pret klimata pārmaiņām. Nacionālo pielāgošanās stratēģiju ir pieņēmusi 21 dalībvalsts, un lielākajā daļā pārējo valstu šāda stratēģija ir izstrādes procesā. Tomēr vairumam dalībvalstu vēl jāizstrādā un jāīsteno pielāgošanās rīcības plāni.
- Visbiežāk minētās nozares, kurās integrēta pielāgošanās klimata pārmaiņām, ir ūdens un ūdens resursu apsaimniekošana, meži un mežsaimniecība, lauksaimniecība, bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas, kā arī cilvēku veselība. Kā minēts globālajā ārpolitikas un drošības politikas stratēģijā, ko šovasar iesniedza Eiropadomei, klimata pārmaiņas pastiprina konfliktsituācijas Eiropas Savienībā.
- Mazāk nekā puse dalībvalstu nozīmīgajās nozarēs veic pielāgošanos klimata pārmaiņām.

- Monitoringa un vērtēšanas sistēmu izstrāde un ieviešana vairumā dalībvalstu joprojām ir tikai agrīnā stadijā.
- Tiek veikts intensīvāks darbs pilsētu līmenī, kā arī saistībā ar pilsētu politiku, lai pielāgotos klimata pārmaiņām. Jaunais Pilsētu mēru pakts ir Eiropas iniciatīva, kurā iesaistījušās gandrīz 7000 pilsētas un kurā pielāgošanās ir apvienota ar klimata pārmaiņu mazināšanas centieniem. Klimata politiku pilsētās veicinās arī tas, ka Parīzes nolīgumā pilsētas ir atzītas par šā nolīguma īstenošanai nozīmīgiem aktoriem.

5. DALĪBA STARPTAUTISKĀS KLIMATA POLITIKAS ĪSTENOŠANĀ

5.1. Aviācija

Aviācijas politika

Eiropas Savienība sniedz atbalstu un ir bijusi iesaistīta globāla mēroga pasākuma izstrādē, lai mazinātu CO₂ emisijas no starptautiskās aviācijas. Kopš ICAO 38. asamblejā 2013. gadā tika panākta vienošanās par globāla līmeņa tirgū balstīta pasākuma izstrādi, tā kopā ar dalībvalstīm ir aktīvi nodevusies šā pasākuma izstrādei. ICAO ir nolēmusi izmantot oglekļa dioksīda emisiju izlīdzināšanas shēmu ar mērķi stabilizēt starptautiskās aviācijas emisijas 2020. gada līmenī. 2016. gada oktobra sākumā ICAO 39. asamblejā tika pieņemta rezolūcija par šāda pasākuma īstenošanu, sākot ar 2020. gadu. Par pamatu ņemot līdzdalības līmeni shēmas pirmajā brīvprātīgajā posmā, kurš ilgs līdz 2027. gadam, lēšams, ka shēma aptvers aptuveni 80 % emisiju no tā daudzuma, kas būtu vajadzīgs, lai panāktu oglekļa neitralitāti no 2020. gada. Šis pirmais solis būs jāpapildina ar citiem būtiskiem shēmas struktūras elementiem, proti, noteikumiem par emisiju monitoringu, ziņošanu un verifikāciju un emisiju vienību atbilstības kritērijiem, kā arī būs jāizveido reģistrs. Tie ir būtiski elementi, lai nodrošinātu rezultativitāti un integritāti, turklāt, lai shēma varētu sākt funkcionēt, kā ieplānots, šie elementi jārealizē līdz 2020. gadam.

Pēc tam, kad asambleja būs pieņēmusi lēmumu par globālu tirgū balstītu pasākumu aviācijas jomā, Komisija ziņos Eiropas Parlamentam un Padomei par asamblejas iznākumu un attiecīgā gadījumā sniegs priekšlikumu pārskatīt ES ETS tvērumu attiecībā uz aviāciju.

Aviācijas kopējā ietekme uz klimata pārmaiņām

Kopējās paziņotās aviācijas emisijas veidoja aptuveni 3,6 % no Eiropas Savienības kopējām siltumnīcefekta gāzu emisijām 2015. gadā. Lielāko daļu šo emisiju rada starptautiskie lidojumi. Lai gan no 2005. līdz 2014. gadam vidējais degvielas patēriņš uz pasažierkilometru samazinājās par 19 %, CO₂ emisijas šajā laikposmā pieauga par 5 %.

Klimata pārmaiņas veicina arī slāpekļa oksīdu (NO_x) emisijas, aerosolu un to prekursoru (kvēpu un sulfātu) emisijas, kā arī mākoņainības palielināšanās. Eiropas Savienības ziņojumā “*Flightpath 2050*” atzīti šie ar CO₂ nesaistītie faktori un pausts aicinājums līdz 2050. gadam par 90 % samazināt NO_x emisijas salīdzinājumā ar 2000. gada līmeni. Pēdējos gados tiek īstenoti centieni, lai izvērtētu ar CO₂ nesaistīto faktoru ietekmi uz klimata pārmaiņām. Pētījumā “*QUANTIFY*” (ko daļēji finansēja no Eiropas Savienības pētniecības finansēšanas programmas līdzekļiem) tika mēģināts aplēst aviācijas kopējo ietekmi. Pētījumā konstatēja, ka 2005. gadā aviācija radīja aptuveni 3,5 % no kopējā antropogēnā spiediena (proti, Zemes enerģētiskā līdzsvara izmaiņas cilvēka saimnieciskās darbības rezultātā).

5.2. Pakāpeniska atteikšanās no fluorogļūdeņražiem saskaņā ar Monreālas protokolu

ES ļoti aktīvi darbojās sarunās par to, lai Monreālas protokolā tiktu noteikts vērienīgs globālus mērķis ierobežot fluorogļūdeņražu (*HFC*) ražošanu un izmantošanu visā pasaulē. Zinātniskie pētījumi rāda, ka krasa atteikšanās no *HFC* līdz gadsimta beigām varētu novērst globālo sasilšanu līdz pat 0,5 °C apmērā. Fluorēto gāzu regulas stāšanās spēkā ES 2015. gadā un ES 2015. gadā iesniegtais grozījumu priekšlikums palīdzēja panākt konsensu par Kigali grozījumiem, ko pieņēma 2016. gada 15. oktobrī, kas ir būtisks solis ceļā uz Parīzes nolīguma īstenošanu.

Lai Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstīs, Āfrikā, Dienvidaustrumu Āzijā un Klusā okeāna valstīs veicinātu agrīnus pasākumus saistībā ar *HFC*, Eiropas Komisija turpina sniegt finansiālu atbalstu konkrētiem projektiem šajos reģionos.

6. PIEREDZES APMAIŅA

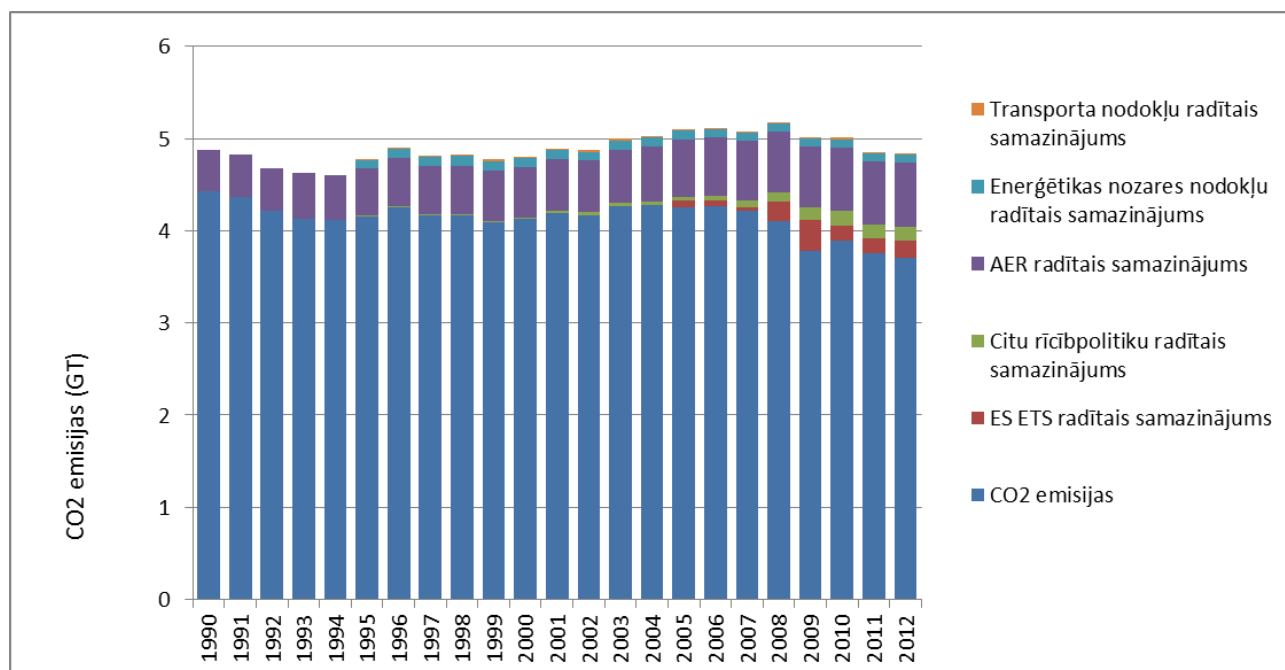
Eiropas Komisija regulāri veic klimata politikas *ex post* novērtējumus, lai labāk izprastu emisiju samazinājumu galvenos virzītājfaktorus un kvantificētu klimata politikas ietekmi uz emisijām. Pirmajā pētījumā, kura pamatā bija dekompozīcijas analīze, tika konstatēts, ka laikposmā no 1990. gada novērotie emisiju samazinājumi un progress tautsaimniecības emisiju intensitātes ziņā (sk. 2. attēlu) galvenokārt skaidrojami ar tehnoloģiskajām pārmaiņām un inovācijām. Relatīvajai “smaguma centra” pārvirzei starp tautsaimniecības nozarēm, tostarp pārorientācijai no rūpniecības uz pakalpojumu nozari, Eiropas Savienībā caurmērā ir bijusi minimāla ietekme. Tas nozīmē, ka 2. attēlā redzamā atsaiste galvenokārt skaidrojama ar tehnoloģisko attīstību, kas ļauj palielināt IKP un vienlaikus emitēt mazāk siltumnīcefekta gāzu.

2016. gadā tika izstrādāti divi ekonometriskie modeļi, kas parāda klimata politikas devumu emisiju samazināšanā. Izmantotajām metodikām piemītošo ierobežojumu dēļ bija iespējams analizēt vienīgi 1990.–2012. gadā sadegšanas procesos radušās CO₂ emisijas. Ar pirmo modeli tika iegūta kvantitatīva aplēse par ES ETS ietekmi uz emisijām. Savukārt otrais modelis, kurā izmantota atšķirīga pieeja, ļauj skaitliski noteikt, cik lielā apmērā emisijas ietekmē valstu rīcībpolitika, tostarp nodokļi enerģētikas un transporta nozarē un rīcībpolitika atjaunojamo energoresursu enerģijas jomā.

5. attēlā mēģināts vienkāršotā veidā parādīt analīzē gūtos rezultātus, kas attiecas uz laikposmu no 1990. līdz 2012. gadam. ETS radītais samazinājums attēlots sarkanā krāsā. Redzams arī samazinājums, ko ietekmējuši nodokļi enerģētikas un transporta nozarē, kā arī rīcībpolitika atjaunojamo energoresursu enerģijas jomā. Šie abi rādītāji salīdzināti ar faktiskajām emisijām, kas attēlotas zilā krāsā apakšējā daļā. Kopējais daudzums attiecas uz emisijām, kas būtu radušās, ja šīs rīcībpolitikas nebūtu īstenotas.

Sagatavojot diagrammu, metodoloģiskās vienkāršības labad ir pieņemts, ka ETS neietekmēja atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošanu vai citas rīcībpolitikas. Metodikas un tām piemītošie ierobežojumi sīkāk aprakstīti Klimata politikas ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē.

5. attēls. *Ex post* novērtējums: ES ETS, atjaunojamo energoresursu, nodokļu un citu rīcībpolitiku ietekme uz sadegšanas procesos emitētajām CO₂ emisijām

5. attēlā redzams, ka bez iepriekš aprakstītajām klimata rīcībpolitikām 2012. gadā CO₂ emisiju daudzums būtu bijis par 30 % lielāks nekā rāda novērojumi. Turklāt ir skaidri noprotams, ka atjaunojamo energoresursu enerģijas attīstīšanai ir izšķirīga nozīme emisiju samazināšanā un ka arī nodokļi un ETS ietekmē emisijas. Šajos *ex post* novērtējumos secināts, ka klimata politika ir rezultatīva, jo tā samazina emisijas un stimulē tīro tehnoloģiju ieviešanu.

2016. gada jūlijā Komisija publicēja arī īpašu novērtējumu, kurā izvērtēta Kopīgo centienu lēmuma īstenošana līdz 2015. gadam. Novērtējumā secināts, ka, neraugoties uz īstenošanas agrīno stadiju, no lēmuma izrietošās saistības ir stimulējušas jaunu nacionālo rīcībpolitiku rašanos, kuras mērķētas uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu. Lēmums arī uzlaboja koordināciju starp valsti, reģionālajām un vietējās pārvaldes iestādēm. Zināma ietekme bijusi arī no 2020. gada klimata un enerģētikas politikas satvara rīcībpolitikām, jo īpaši energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu enerģijas jomā.